Pelastuslain muuttaminen

Satakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä pelastuslain muuttamisesta ja haluaa esittää näkemyksensä öljyntorjunnan akuutti- ja jälkivaiheen vastuujaosta pelastuslaitoksen ja kunnan välillä sekä vastuujaosta merialueella pelastuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen välillä.

Harjavallassa tapahtui 21.12.2017 sisävesien tähän mennessä suurin öljyvahinko, kun lähes 50 m^3 kevyttä polttoöljyä vuoti Kokemäenjokeen. Runsas virtaava vesi, voimalaitospato ja siihen liittyvä patoallas sekä talviolosuhteet ovat suuresti hankaloittaneet torjuntatoimia. Torjuntatoimien vastuu siirrettiin pelastuslaitokselta Harjavallan kaupungille 27.12.2017 nykylainsäädännön mukaisesti. Öljyä oli tuolloin joessa vielä runsaasti ja on edelleen. Ongelmana voidaan nähdä jälkitorjuntavastuun siirtäminen pelastuslaitokselta Harjavallan kaupungille siinä vaiheessa, kun vedessä oleva öljy voi vaativien olosuhteiden takia päästä saastuttamaan myös alapuolella olevien Nakkilan, Ulvilan ja Porin alueita.

Yhden kunnan toimet voivat nykytilanteessa dramaattisesti vaikuttaa toisen kunnan alueella, kun kunnalla ei ole toimivaltaa toisen kunnan alueella. Satakuntaliitto esittää öljyntorjunnan akuutti- ja jälkivaiheen määrittelyä aiempaa tarkemmin ja yksiselitteisesti. Liitto esittää akuuttivaiheen määritelmäksi öljyn irrallaan olemisen, jolloin se joko saastuttaa tai voi saastuttaa uusia alueita. Jälkivaiheessa irrallista öljyä ei ole. Tällöin kyse on ympäristön tilan palauttamisesta ja ennallistamisesta. Öljyntorjunnan akuuttivaiheen vastuutahoksi nimetään 1.1.2020 pelastustoimesta vastuun saava maakunta ja sen pelastuslaitos, jolle säädetään toimivalta ja vastuu öljyntorjuntaan maa-alueilla ja sisävesillä. Jälkivaiheessa vastuutaho on nykymuotoisesti kunta. Lisäksi Satakuntaliitto esittää lainsäädäntöön lisättäväksi maininnan, jonka mukaan jälkivaiheen torjuntavastuu voidaan osoittaa maakunnan tehtäväksi sen mukaan kuin maakunta ja kunta siitä sopivat. Tämän peruste on, että useilla kunnilla ei ole tosiasiallisia edellytyksiä huolehtia jälkivaiheen torjuntatoimista.

Lainsäädännön muutoksella esitetään, että alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen vastuu merialueilla siirretään ympäristöhallinnolta Rajavartiolaitokselle. Yleisellä tasolla siirto on kannatettava, mutta esitetyssä muodossa se saattaa aiheuttaa epäselvyyksiä rannikon ja saariston öljyntorjunnassa tai sivuuttaa pelastuslaitosten osuuden toiminnassa. Pelastuslaitoksilla on osaaminen, etukäteissuunnitelmat, erittäin mittava kalusto sekä päätoimista, kolmannen ja neljännen sektorin henkilöstöä öljyntorjuntaan rannikolla ja saaristossa. Rajavartiolaitoksen kyky öljyntorjuntaan painottuu aavalle selälle. Satakuntaliitto esittää torjuntavastuun selkeämpää määrittelyä pelastuslaitosten ja Rajavartiolaitoksen kesken siten, että pelastuslaitokset vastaavat torjuntatoimista rannikkoalueella ja saaristossa ja Rajavartiolaitos aavalla selällä ja talousvyöhykkeellä. Öljyntorjunnan suunnittelu merialueilla tulee tapahtua näiden viranomaisten yhteistyönä.

Konkreettisesti Satakuntaliiton esitys öljyvahingon akuutti- ja jälkivaiheesta sekä torjuntavastuusta tulisi mainittavaksi 111 a §:n yhteydessä ja Rajavartiolaitoksen vastuu öljyntorjunnasta aavalla selällä ja talousvyöhykkeellä tulisi mainittavaksi 27 a §:n yhteydessä.

Lisätietoja tästä lausunnosta antavat Harjavallan kaupunginjohtaja Hannu Kuusela (puh. 044 432 5201) ja Satakunnan pelastusjohtaja Pekka Tähtinen (puh. 044 701 1590).